

Predmet C-561/20

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

26. listopada 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (Belgija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

21. listopada 2020.

Tužitelji:

Q

R

S

Tuženik:

United Airlines, Inc.

[...] [omissis] 21. listopada 2020.

[...] [omissis] međupresuda

Zahtjev za prethodnu odluku upućen Sudu Europske unije

Nederlandstalige

Ondernemingsrechtbank

Brussel

(Sud za trgovačka društva na nizozemskom jeziku u Bruxellesu, Belgija)

Presuda

Zahtjev za prethodnu odluku

deseto vijeće – dvorana H [orig. str. 2.]

U SPORU IZMEĐU

1. osobe Q

2. osobe R

3. osobe S

tužiteljâ,

koje zastupa meester (odvjetnik) B. SCHAUMONT, kojeg predstavlja meester J. DE MAN, [...] [omissis] [adresa],

4. društvo stranog prava UNITED AIRLINES INC, s belgijskom podružnicom u 1381 Diegemu, [...] [omissis] [adresa i broj poduzeća],

tuženika,

kojeg zastupa meester M. WOUTERS [...] [omissis] [adresa],

.....

[...] [omissis] [postupak pred nacionalnim sudom]

.....

[orig. str. 3.]

I. ZAHTJEVI

1. Tužitelji

Tužitelji zahtijevaju da se tuženiku naloži plaćanje iznosa od 1800,00 eura uvećanog za zatezne kamate od 6. rujna 2018. i procesne kamate.

Zahtijevaju da se tuženiku naloži snošenje troškova postupka, uključujući naknadu sudskih troškova procijenjenu na 480,00 eura.

2. Tuženik

Tuženik zahtijeva da se tužba odbije kao nedopuštena i neosnovana.

Zahtijeva da se tužiteljima naloži snošenje troškova postupka koji se procjenjuju na 480,00 eura.

II. ČINJENICE

1. Tužitelji su preko putničkog ureda Your Travel Agency (koji nije stranka u ovom sporu) jedinstvenom rezervacijom rezervirali let iz zračne luke Bruxelles-Nationaal (Belgija) u zračnu luku San José International (Sjedinjene Američke Države) [...] [omissis].

Pritom je svaki od njih dobio pojedinačnu kartu koju je, kao što proizlazi iz brojčane oznake 220 na karti, izdao zračni prijevoznik Deutsche Lufthansa AG i koja je vrijedila za cijelo putovanje od zračne luke Bruxelles-Nationaal do San Joséa [...] [omissis]. Međutim, tuženik je bio stvarni izvođač leta. On nije zračni prijevoznik Zajednice.

U skladu s rezervacijom, do konačnog odredišta bili su predviđeni sljedeći letovi koje je izveo tuženik:

- let LH8854 iz Bruxellesa (Belgija) do Newark Internationala (Sjedinjene Američke Države) s polaskom 26. srpnja 2018. u 10.00 sati po lokalnom vremenu i dolaskom istog dana u 12.10 po lokalnom vremenu,
 - povezani let UA1222 iz Newark Internationala (Sjedinjene Američke Države) do San José Internationala (Sjedinjene Američke Države) s polaskom 26. srpnja 2018. u 17.05 po lokalnom vremenu i dolaskom istog dana u 20.15 po lokalnom vremenu.
2. Let UA1222 kasnio je i stigao je u odredišnu zračnu luku San José, koja je bila konačno odredište tužiteljâ, sa zakašnjenjem od 223 minute, odnosno s više od tri sata zakašnjenja [...] [omissis].

Prema tuženikovim tvrdnjama, uzrok kašnjenja bio je tehnički problem na zrakoplovu kojim je trebalo izvesti let UA1222 [...] [omissis]. **[orig. str. 4.]**

3. Dopisom od 6. rujna 2018. društvo Happy Flights (koje nije stranka u ovom sporu) obavijestilo je tuženika da su mu putnici ustupili potraživanje. Pritom je od tuženika zahtijevalo isplatu iznosa od 600,00 eura po osobi, odnosno ukupno 1800,00 eura. Kao pravnu osnovu zahtjeva za isplatu navelo je Uredbu (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (u daljnjem tekstu: Uredba br. 261/2004) [...] [omissis].

Društvo Happy Flights poslalo je tuženiku 3. listopada 2018. podsjetnik jer on u međuvremenu nije odgovorio ni izvršio plaćanje [...] [omissis].

Tuženik je odgovorio društvu Happy Flights 4. listopada 2018. i pritom je pojasnio da se Uredba br. 261/2004 ne primjenjuje jer je do kašnjenja došlo u

okviru drugog leta između dviju zračnih luka koje se nalaze na državnom području Sjedinjenih Američkih Država [...] [omissis].

Društvo Happy Flights je zatim detaljno odgovorilo 5. listopada 2018. i pozvalo se na sudsku praksu Suda kako bi osporilo tuženikovo stajalište. U tom je pogledu od tuženika zahtijevalo isplatu [...] [omissis].

Tuženik je detaljno odgovorio dopisom od 10. listopada 2018. [...] [omissis].

Detaljno obrazloženim dopisom od 11. listopada 2018. odvjetnik društva Happy Flights, koji ujedno kao odvjetnik zastupa tužitelje, opomenuo je tuženika u vezi s neispunjavanjem obveza [...] [omissis].

Tuženik je 11. listopada 2018. izvijestio odvjetnika da ostaje pri svojem stajalištu [...] [omissis].

Odvjetnik tužiteljâ obavijestio je tuženika 3. svibnja 2019. da je potraživanje koje je bilo ustupljeno društvu Happy Flights ponovno preneseno na tužitelje. Odvjetnik je od tuženika ponovno zahtijevao isplatu [...] [omissis].

- 4 Na zahtjev tužiteljâ tuženik je 22. srpnja 2019. pozvan pred sud.

III. DOPUŠTENOST

- 5 **[orig. str. 5.]** [...] [omissis]
6 [...] [omissis]
7 [...] [omissis] [podaci o postupku]
8 Tužba je dopuštena.

IV. OSNOVANOST

1. PRAVNI OKVIR

- 9 U skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (a) Uredbe br. 261/2004, ta se uredba primjenjuje na „putnike koji putuju iz zračne luke smještene na državnom području države članice na koju se Ugovor primjenjuje”.

„Let” je „operacija zračnog prijevoza koju izvodi zračni prijevoznik koji utvrđuje odgovarajuću zračnu rutu” (vidjeti među ostalim presudu od 10. srpnja 2008., Emirates, C-173/07, EU:C:2008:400, t. 40.).

Sud je odlučio da izravno povezani let koji se sastoji od dvaju ili više letova te koji su realizirani na temelju jedinstvene rezervacije čini cjelinu u svrhu prava putnika na odštetu predviđenog Uredbom br. 261/2004 (vidjeti među ostalim

presude od 11. srpnja 2019., České aerolinie, C-502/18, EU:C:2019:604, t. 16. i 27. i od 31. svibnja 2018., Wegener, C-537/17, EU:C:2018:361, t. 18. i 19.).

Primjenjivost Uredbe br. 261/2004 ocjenjuje se u odnosu na njegovo polazište i konačno odredište (vidjeti među ostalim presude České aerolinie, t. 16., i Wegener, t. 25.).

Ako se putnik ukrca na let s polazištem u zračnoj luci smještenoj na državnom području države članice, s odredištem u zračnoj luci smještenoj na državnom području treće zemlje i sa zaustavljanjem u trećoj zemlji uz promjenu zrakoplova, u načelu se primjenjuje Uredba br. 261/2004 (vidjeti presudu České aerolinie, t. 18.).

- 10 Na temelju članka 5. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 261/2004 putnici u slučaju otkazivanja leta imaju pravo na odštetu. Putnici na letovima s dužim kašnjenjem također imaju pravo na odštetu ako zbog kašnjenja leta dođu na svoje konačno odredište tri sata ili više nakon vremena dolaska koji je stvarni zračni prijevoznik prvotno predvidio (vidjeti među ostalim presudu od 19. studenoga 2009., Sturgeon, C-402/07 i C-432/07, EU:C:2009:716, izreka, koja je potvrđena u presudi od 23. listopada 2012., Nelson, C-581/10 i C-629/10, EU:C:2012:657, izreka). **[orig. str. 6.]**

Člankom 7. Uredbe br. 261/2004 utvrđuje se pravo na odštetu u iznosu od 250 eura za sve letove dužine 1500 km ili kraće, 400 eura za sve letove unutar Zajednice, duže od 1500 km i za sve druge letove dužine između 1500 km i 3500 km te 600 eura za sve letove koji ne spadaju u te dvije kategorije.

2. PRIMJENA

- 11 Tuženik smatra da se Uredba br. 261/2004 ne primjenjuje u slučaju dužeg kašnjenja leta čije se polazište i odredište nalaze na državnom području Sjedinjenih Američkih Država, čak i ako je taj let posljednji let izravnog povezanog leta i ako je polazište prvog leta zračna luka koja se nalazi na državnom području države članice.
- 12 Tužitelji se pozivaju na sudsku praksu Suda u presudi Wegener. Iako su činjenice na kojima se temelji ta presuda na prvi pogled slične činjenicama u ovom slučaju, Rechtbank (sud) upućuje na to da je u presudi Wegener do kašnjenja došlo na prvom letu (odnosno na letu s polazištem na državnom području države članice) koji je izveo zračni prijevoznik koji nije prijevoznik Zajednice.

U ovom je slučaju došlo do kašnjenja na drugom letu čije je polazište bio Newark (Sjedinjene Američke Države), a odredište San José (Sjedinjene Američke Države). Stoga se rješenje Suda iz presude Wegener ne može jednostavno preuzeti u ovom slučaju.

- 13 U presudi Suda u predmetu České aerolinie također je bila riječ o sličnim činjenicama.

Sud je u tom predmetu odlučio da se Uredba br. 261/2004 u slučaju izravno povezanog leta primjenjuje i na drugi let ako je polazište prvog leta zračna luka smještena na državnom području države članice. U presudi České aerolinie do kašnjenja je došlo tijekom drugog leta koji je izvodio zračni prijevoznik koji nije prijevoznik Zajednice. Pritom se postavilo pitanje je li zračni prijevoznik Zajednice koji je izveo prvi let obvezan platiti odštetu zbog dužeg kašnjenja drugog leta koji je izveo zračni prijevoznik koji nije zračni prijevoznik Zajednice.

U ovom je slučaju i prvi i drugi let izveo tuženik koji nije zračni prijevoznik Zajednice. Za razliku od presude **[orig. str. 7.]** České aerolinie, u ovom slučaju nije riječ o zračnom prijevozniku Zajednice. Zračni prijevoznik Zajednice koji je izdao karte čak nije ni stranka u ovom sporu. Stoga se rješenje Suda iz presude České aerolinie ne može se jednostavno preuzeti u ovom slučaju.

Sudska praksa Suda nije u potpunosti primjenjiva na činjenice u ovom postupku.

- 14 Usto, tuženik ističe da, ako se Uredba br. 261/2004 primjenjuje na situaciju u kojoj je u okviru izravno povezanog leta došlo do dužeg kašnjenja na drugom letu, bi ta uredba zahtijevala izvanteritorijalnu primjenu, što je protivno međunarodnom pravu ako se taj drugi let u cijelosti izvodi na državnom području treće zemlje.

Tuženik osobito upućuje na to da je do kašnjenja došlo na državnom području Sjedinjenih Američkih Država i da su posljedice tog kašnjenja nastale isključivo unutar tog državnog područja. Načelu suverenosti protivi se primjena Uredbe br. 261/2004 na činjenice koje su nastale na državnom području treće zemlje.

Sud je u presudi Air Transport Association of America od 21. prosinca 2011. priznao načelo međunarodnog običajnog prava u skladu s kojim svaka država ima potpunu i isključivu suverenost nad svojim zračnim prostorom. Također je naveo da su ta opća načela među ostalim kodificirana u članku 1. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, potpisane u Chicagu (Sjedinjene Američke Države) 7. prosinca 1944. (presuda od 21. prosinca 2011., Air Transport Association of America i dr., C-366/10, EU:C:2011:864, t. 103. i 104.).

Sekundarno pravo Unije, kao što je to Uredba br. 261/2004, mora biti u skladu s pravom koje mu je nadređeno, kao što je to međunarodno (običajno) pravo.

Ako je tuženikovo stajalište pravilno, postavlja se pitanje valjanosti Uredbe br. 261/2004 s obzirom na međunarodno pravo. Nacionalni sud nije nadležan za utvrđivanje nevaljanost uredbe.

- 15 U skladu s člankom 267. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu: UFEU), Sud Europske unije nadležan je odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču valjanosti i tumačenja akata institucija [Unije].

Ako se takvo pitanje pojavi pred bilo kojim sudom države članice, taj sud može, ako smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu, zatražiti od Suda da o tome odluči (članak 267. stavak 2. UFEU-a). **[orig. str. 8.]**

Sud je isključivo na zahtjev nacionalnog suda nadležan odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču valjanosti ili tumačenja prava Unije, neovisno o tome jesu li stranke glavnog postupka od njega zatražile da se obrati Sudu.

Zahtjev za prethodnu odluku osobito se može smatrati primjerenim kada se njime postavlja novo pitanje u pogledu tumačenja koje je važno za ujednačenu primjenu prava Unije ili kada postojeća sudska praksa u kontekstu novih činjenica ili novog pravnog okvira nije dovoljno jasna.

- 16 Iako Rechtbank (sud) nije obavezan uputiti pitanje Sudu, smatra da mu je za donošenje odluke u ovom postupku potreban odgovor na postavljena prethodna pitanja.

Naime, valja pojasniti pitanje tumačenja koje je odlučujuće za odgovor na to je li Uredba br. 261/2004 primjenjiva i, ako jest, je li valjana.

Osim toga, činjenice u ovom postupku ne odgovaraju u potpunosti slučajevima o kojima je Sud već odlučivao.

Pitanje valjanosti Uredbe br. 261/2004 u okolnostima poput onih o kojima je riječ u ovom slučaju jest novo pitanje. Samo Sud ima ovlast utvrditi nevaljanost Uredbe br. 261/2004.

- 17 Slijedom toga, Rechtbank (sud) odlučuje da Sudu treba uputiti prethodna pitanja navedena u izreci predmetne presude.

[...] [omissis] [pojašnjenja u pogledu anonimizacije]

[...] [omissis] [prekid postupka pred nacionalnim sudom] [...] [omissis]
.....

[orig. str. 9.]

SLIJEDOM NAVEDENOG,

Rechtbank (sud), [...] [omissis] [postupovne napomene]

odlučuje da je tužba dopuštena,

prekida postupak prije donošenja daljnje odluke i Sudu Europske unije upućuje sljedeća prethodna pitanja:

- Treba li članak 3. stavak 1. točku (a) i članak 7. Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91, kako ih tumači Sud, tumačiti na način da putnik ima pravo na odštetu od zračnog prijevoznika koji nije zračni prijevoznik Zajednice, ako taj putnik zbog

kašnjenja do kojeg je došlo na zadnjem letu čije se polazište i odredište nalaze na državnom području treće zemlje, bez zaustavljanja na državnom području države članice, na svoje konačno odredište stigne s više od tri sata zakašnjenja, a taj je let dio izravno povezanog leta čije je prvo polazište zračna luka koja se nalazi na državnom području države članice i koji u cijelosti izvodi zračni prijevoznik koji nije prijevoznik zajednice te koji je putnik rezervirao na temelju jedinstvene rezervacije preko zračnog prijevoznika Zajednice koji ne izvodi nijedan dio tog leta?

- Ako je odgovor na prvo pitanje potvrđan: povređuje li se Uredbom br. 261/2004, ako se tumači u smislu prvog pitanja, međunarodno pravo, osobito načelo u skladu s kojim svaka država ima potpunu i isključivu suverenost nad svojim državnim područjem i zračnim prostorom s obzirom na to da, u skladu s tim tumačenjem, pravo Unije treba primijeniti na situaciju koja se dogodila na državnom području treće zemlje?

[...] [omissis] **[orig. str. 10.]**

[...] [omissis] [upućivanje zahtjeva za prethodnu odluku Sudu Europske unije i završna formulacija]